

دین و زندگی

پایه دهم

دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی (گروه برنامه‌ریزی آموزشی و درسی دوره اول و دوم متوسطه حرفه‌ای)

نام کتاب : دین و زندگی - کد ۱۸۱/۱

مؤلفین : ملکه حلاج‌دهقانی، روزیتا گودرزی، فاطمه‌بور، پدram حکیم‌زاده و مسعود نیک‌صفت
مدیریت چاپ و امور تولید : لیدا نیک‌روش

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

امور فنی : زهرا محمد نظامی

آماده‌سازی : سپیده ملک‌ایزدی، تصحیح : زینت بهشتی شیرازی

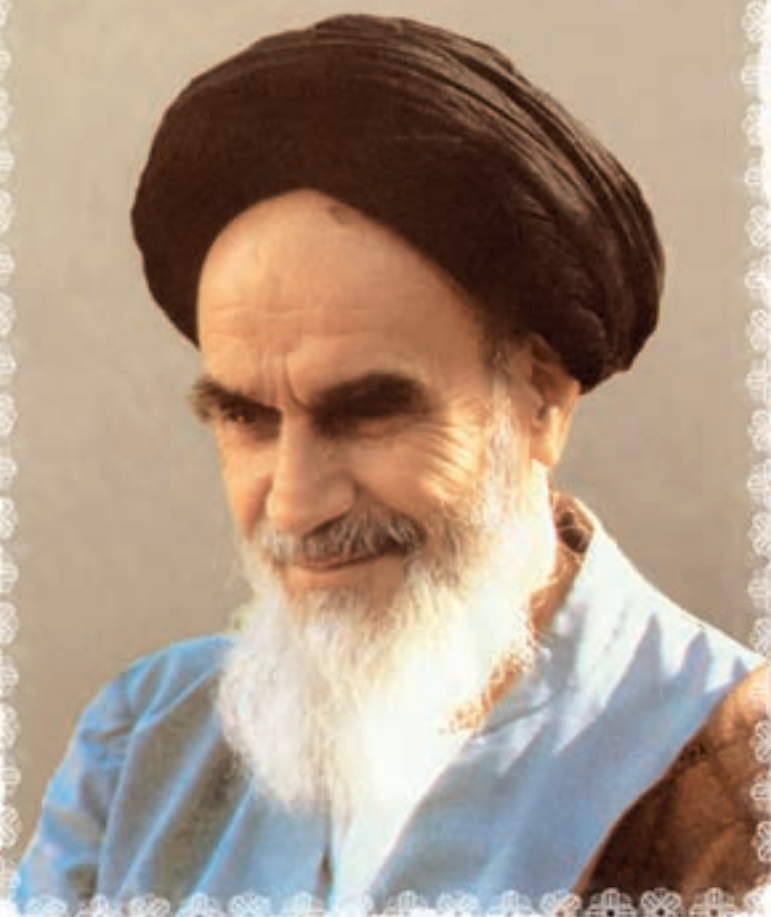
مدیر هنری، طراح گرافیک و طراح جلد : امیر نساجی

صفحه‌آرا : شهرزاد قنبری

ناشر : سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (www.offset.ir)

شابک : ۹۶۴-۰۵-۱۵۲۳-۴

امام خیلی به نماز اهمیت می دادند.
خیلی سفارش نماز را می کردند. همیشه
می گفتند: «در مورد نمازتان اهمال
نکنید.» به ما می گفتند:
«همین که شما می گوئید اول این کار را
بکنم بعد نماز بخوانم، این خلاف است؛
نگوئید این حرف را. به نمازتان اهمیت
دهید؛ اول نماز.»

بسم ... الرحمن رحيم

مقدمه

طراحی سیستم‌های آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی به منظور تأمین نیازهای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می‌رود.

طراحی «دوره متوسطه حرفه‌ای» یک بار دیگر ندای اجرای عدالت آموزشی را در جامعه اسلامی طنین‌افکن نموده و زمینه‌های مساعد برای به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می‌سازد.

تأکید بر رویکرد حرفه‌آموزی در این نظام آموزشی نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در فرآیند تحصیل و یادگیری می‌گردد؛ بلکه از این طریق مدرسه به رسالت خویش که همان آماده‌کردن دانش‌آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، دست می‌یابد.

خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که با همت کارشناسان و معلمان متخصص، این توفیق حاصل گردید که نسبت به برنامه‌ریزی درسی دوره متوسطه حرفه‌ای با رویکرد حرفه‌آموزی که با مقتضیات عمومی این دانش‌آموزان تناسب داشته و از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی‌ها و آمادگی‌ها برخوردار می‌باشد، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی برخورد واجب می‌داند که از زحمات تمامی عزیزانی که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و همچنین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مراکز وابسته صمیمانه تشکر و قدردانی نماید.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب‌نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظرات ارزشمند خود در ارتقاء کیفی برنامه‌های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری نمایند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

باسمه تعالی

سخنی با مربیان
معلم عزیز و گرامی

ویژگی‌های ساختاری کتاب دوره متوسطه به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تعداد دروس براساس سرفصل‌ها و مفاهیم اساسی برنامه درسی تنظیم گردیده که این مفاهیم در حوزه‌ی خداشناسی، نبوت، معاد، امامت و رهبری، احکام و عبادات و اخلاق اسلامی مطرح شده است.
  - ۲- در این کتاب سعی شده متن دروس ساده و در حد فهم دانش‌آموزان باشد و گاهی به‌ناچار برخی مفاهیم انتزاعی مورد استفاده قرار گرفته که در قسمت زیرنویس این مفاهیم و کلمه‌ها معنی شده‌اند.
  - ۳- در طراحی و تدوین تمرین‌ها، اساس کار بر تنوع و جذابیت بخشی به تمرین‌ها و پرهیز از یکنواختی نوع تمرین‌ها بوده است و سعی شده که فعالیت‌های دانش‌آموزان در این زمینه با توجه به برداشت‌ها و خلاقیت‌های فردی ارائه گردد. این تمرین‌ها در قالب عناوینی مانند؛ پاسخ دهید، کامل کردن عبارت‌ها، جستجو در درس، جملات را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده، با راهنمایی معلم، فعالیت‌های ویژه برای دانش‌آموزان توانمند و... طراحی شده است.
  - ۴- برای ارائه اطلاعات بیشتر در زمینه‌ی مفاهیم ارائه شده از احادیث و مطالبی برای مطالعه بیشتر تحت‌عنوان برای خواندن استفاده شده که در ارزشیابی دانش‌آموزان این قسمت‌ها لحاظ نخواهد شد.
  - ۵- جهت ایجاد فضای معنوی و ارتباط با پروردگار هستی از بخش‌هایی تحت‌عنوان مناجات استفاده شده است.
  - ۶- هم‌چنین جهت ارزیابی مرحله‌ای در پایان هر چند درس و با هدف مشورت گروه دانش‌آموزان جهت تقویت روحیه کار گروهی از هر درس سؤالی در یک جدول مطرح گردیده است.
  - ۷- با توجه به تفاوت شرایط فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی دانش‌آموزان در پایان هر درس بخشی تحت‌عنوان فعالیت پیشنهادی معلم در نظر گرفته شده که معلم می‌تواند با توجه به این شرایط هر نوع فعالیتی را که مناسب می‌داند طراحی کند.
  - ۸- در این کتاب به مفاهیم درسهای دیگر مانند علوم، فارسی، اجتماعی و هنر نیز توجه شده و ارتباط افقی آن با سایر دروس حفظ گردیده است. هم‌چنین مفاهیم ارائه شده در امتداد آموزش‌های دوره راهنمایی تحصیلی پیش‌حرفه‌ای بوده است.
- در ساختار کتاب سعی بر آن شده که بعد از هر درس دینی یک درس از قرآن در نظر گرفته شود. در محتوای قرآن از آیه‌های کوتاه همراه با معنی استفاده شده است. این آیه‌ها در ارتباط با موضوع درس دینی بوده و دانش‌آموزان علاوه بر خواندن آیه‌ها، به معنی و مفهوم آن نیز توجه می‌کنند و به ارتباط موضوعات دینی با آیه‌های قرآن پی می‌برند.

نکاتی در مورد روش‌های تدریس

تربیت دینی صرفاً جنبه‌ی انتقالی و یک‌طرفه ندارد. شاید بعضی امور را می‌توان به‌صورت موعظه به فرد آموخت ولی خیلی چیزها باید از درون آدمی بجوشد و محتوایی که برای دانش‌آموز تدارک دیده می‌شود باید به این جنبه از تربیت توجه کند. بنابراین در طراحی محتوا باید تدابیری اتخاذ کرد که فرصت تحقیق و مطالعه را برای دانش‌آموزان فراهم آورد.

آشنایی و به‌کارگیری روش‌های مطلوب موجب می‌شود که هدف‌های تعلیم و تربیت با سهولت بیشتر و مدت زمان کوتاه‌تری تحقق یابد.

در انتخاب روش‌ها تأکید بر این است که خود دانش‌آموزان مشارکت فعال داشته باشند و از ارائه‌ی یکنواخت و مستقیم مطالب پرهیز شود با توجه به این که اکثر مطالب کتاب به شیوه‌ی داستانی ارائه شده است لذا می‌توان از کتاب‌های داستانی دیگر نیز در این زمینه استفاده کرد.

داستان‌های دینی و قصه‌های پیامبران در این رابطه بسیار شیرین و جذاب بوده و در آن‌ها نکته‌های بسیار جالب توجهی در زمینه مسائل فردی و اجتماعی وجود دارد. هم‌چنین با استفاده از بحث‌های گروهی در کلاس می‌توان دانش‌آموزان را به تفکر و پاسخ‌گویی درباره‌ی مفاهیم درس تشویق کرد. البته باید نقطه‌نظرات ارائه شده توسط دانش‌آموزان از طرف معلم هدایت شده و به موضوع قابل بحث ارتباط داده شود. و در پایان جمع‌بندی لازم از موضوع مورد بحث به‌وسیله‌ی معلم یا حتی خود دانش‌آموزان صورت گیرد. هم‌چنین معلم می‌تواند محتوای برخی از دروس را در پرتو مثال‌هایی ساده و محسوس و ملموس در حد توان فکری فراگیران برای آنان بازگو کند. مثال‌های قرآن در این زمینه می‌تواند الهام‌بخش معلم در بهره‌گیری صحیح از این شیوه باشد.

به‌طورکلی در آموزش مفاهیم دینی وظیفه‌ی خطیر مربیان و اولیاست که با روش‌های مناسب در سطح درک و فهم دانش‌آموزان آن‌ها را با مفاهیم و مضامین دینی آشنا سازند.

ارزشیابی

توانایی دانش‌آموزان و میزان دست‌یابی آن‌ها به اهداف موردنظر، باید پیوسته ارزشیابی شود. ارزشیابی به دو صورت مستمر و پایانی صورت می‌گیرد و نمره‌ی نهایی میانگین حاصل از نمرات مستمر و پایانی خواهد بود.

در قسمت تمرین‌ها، ارزشیابی از فعالیت‌های پاسخ دهید و کامل کردن عبارت‌ها به‌صورت ارزشیابی مستمر و پایانی است ولی ارزشیابی از تمرین‌های جستجو در درس، با راهنمایی معلم، جداول، فعالیت ویژه (برای دانش‌آموزان توانمند) و فعالیت‌های پیشنهادی معلم فقط به‌صورت مستمر خواهد بود و عناوینی مانند: سخنی از...، با هم دعا کنیم، اشعار و مناجات مورد ارزشیابی قرار نمی‌گیرد.

لازم به ذکر است همکاران گرامی جهت ارزشیابی ۱۵ نمره برای دروس دینی (به‌صورت کتبی) و ۵ نمره برای دروس قرآنی (شفاهی) در نظر بگیرند.

برای ارزشیابی دروس قرآنی، قسمت تمرین‌ها به‌صورت مستمر مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد ولی خواندن آیه‌های قرآن در قسمت جستجو در آیات قرآنی، به دو صورت مستمر و پایانی ارزشیابی می‌گردد.

فهرست

- ۱ ..... خدایا
- ۲ ..... درس اول — آمرزنده‌ی مهربان
- ۸ ..... درس دوم — جست‌وجو در آیات قرآنی
- ۱۰ ..... درس سوم — زنده شدن دوباره
- ۱۶ ..... درس چهارم — جست‌وجو در آیات قرآنی
- ۱۸ ..... درس پنجم — وعده‌ی الهی
- ۲۴ ..... درس ششم — جست‌وجو در آیات قرآنی
- ۲۸ ..... درس هفتم — چه کسی می‌تواند جانشین پیغمبر شود؟
- ۳۳ ..... درس هشتم — نماز مسافر
- ۴۰ ..... درس نهم — جست‌وجو در آیات قرآنی

درس دهم — بهترین تصمیم ۴۲

درس یازدهم — جست‌وجو در آیات قرآنی ۴۸

درس دوازدهم — کار و کوشش تا بی‌نیازی ۵۰

درس سیزدهم — جست‌وجو در آیات قرآنی ۵۶

درس چهاردهم — گردن‌بند با برکت ۵۸

درس پانزدهم — جست‌وجو در آیات قرآنی ۶۴

درس شانزدهم — درآمد حلال ۶۶

درس هفدهم — جست‌وجو در آیات قرآنی ۷۲

مناجات ۷۶

خدایا ...

با نام و یاد تو آغاز می‌کنم

ای خدای مهربان از تو یاری می‌خواهم تا با موفقیت این سال تحصیلی را آغاز کنم و به پایان برسانم، در این راه هرگز ناامید نشوم و دست از تلاش برندارم، با دوستانم مهربان باشم و از صحبت‌های معلم دلسوزم پند گیرم. خدای خوبم با تمام وجودم می‌گویم :

«ایک نعبد و ایک نستعین»

درس اول

آمرزنده‌ای مهربان

یادم می‌آید وقتی کوچک بودم، هر وقت که کار اشتباهی انجام می‌دادم، پدر و مادرم از دست من ناراحت می‌شدند؛ ولی وقتی متوجه اشتباهم می‌شدم از آنان می‌خواستم که مرا ببخشند. آن‌ها همیشه با مهربانی، اشتباهم را می‌بخشیدند و از من می‌خواستند که دیگر آن کار را تکرار نکنم. حالا که بزرگ شده‌ام، می‌دانم کسی هست که از پدر و مادرم مهربان‌تر بوده و مواظب کارهای من است و هر وقت کار نادرستی انجام می‌دهم ناراحت می‌شود و منتظر است تا از کار بدم پشیمان شوم و از او بخواهم که من را ببخشد. او کیست که از همه مهربان‌تر و آمرزنده‌تر است؟

معلم دینی ما می‌گوید: «پیامبر (ص) فرموده است از گناهی که انجام داده‌اید، توبه کنید؛ توبه یعنی، بازگشت از گناهان، وقتی توبه می‌کنیم دیگر نباید کارهای ناپسند خود را تکرار کنیم؛ و از خداوند بخواهیم که گناهان ما را ببخشد چون خداوند کسانی را که توبه می‌کنند، دوست دارد و آن‌ها را می‌آمرزد^۱ و هیچ‌کس به اندازه‌ی خداوند مهربان و آمرزنده نیست.»

ای خدای آمرزنده، ای خدای مهربان، تو را دوست دارم و سعی می‌کنم به آن‌چه خواسته‌ای عمل کنم. از تو می‌خواهم که گناهان مرا ببخشی و به راه درست هدایت‌م کنی.

۱- کسی که خطای دیگران را می‌بخشد.

۲- می‌بخشد.

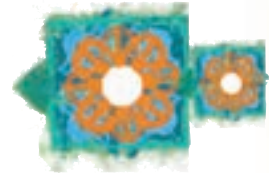

سخنی از پیامبر (ص)

کسی که خطای دیگران را نبخشد، خداوند هم توبه‌اش را نمی‌پذیرد.

پاسخ دهید

۱- توبه یعنی چه؟

۲- چه کسی مهربان‌تر و آمرزنده‌تر از همه است؟

کامل کردن عبارتها

۱- پیامبر (ص) فرموده است: «از گناهانی که انجام داده‌اید، .....

کنید.»

۲- خداوند کسانی را که توبه می‌کنند دوست دارد و آنها را .....

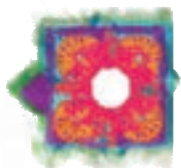
جست و جو در درس

مانند نمونه پیام‌های اصلی درس را در جدول بنویس.

پیام‌های اصلی درس	شماره
پیامبر (ص) فرموده است: از گناهایی که انجام داده‌اید، توبه کنید.	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

- ای خدای آمرزنده و مهربان، از تو .....
- .....
- وقتی از کار نادرست خود پشیمان می‌شوم، سعی می‌کنم .....
- .....
- .....

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعَلِّم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا.

پس پروردگارت را به پاکی یاد کن و از او طلب بخشایش کن؛ به درستی که او بسیار توبه‌پذیر است.

(سوره‌ی نصر، آیه‌ی ۳)

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُورًا رَّحِيمًا.

و از خداوند آمرزش بخواه؛ به درستی که خداوند بسیار آمرزنده‌ی مهربان است.

(سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱۰۶)

وَ هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ... .

و او کسی است که توبه‌ی بندگانش را می‌پذیرد.

(سوره‌ی شوری، آیه‌ی ۲۵)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

وَاسْتَغْفِرُ	فَرَّ	تَغَّرَ	وَاسَدَ
غَفُوراً	رَأَى	فُؤِدٌ	غَاوَى
فَسَبَّحَ	بَحَّ	سَبَّ	فَاوَى

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر صفت غفاری (بخشایش) خداوند است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

... وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ.

... و خداوند ستمگران را دوست ندارد.

(سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۵۷)

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً.

و از خداوند طلب بخشایش کن؛ به درستی که خداوند بسیار آمرزنده‌ی مهربان است.

(سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱۰۶)

درس سوم

زنده شدن دوباره

هفته‌ی گذشته آقای موسوی، دبیر دینی، از دانش‌آموزان خواسته بود تا در مورد زنده شدن مردگان در جهان آخرت مطلبی تهیه کرده و در کلاس بخوانند. رضا همراه دوستش به کتاب‌خانه‌ی مدرسه مراجعه کرد و کتابی با عنوان داستان «اصحاب کهف» را به امانت گرفت. آن‌ها پس از مطالعه‌ی کتاب، تصمیم گرفتند که خلاصه‌ای از داستان را نوشته و در کلاس بخوانند.

هفته‌ی بعد، در زنگ دینی آقای موسوی از دانش‌آموزان خواست تا داستان خود را در کلاس برای دوستانشان تعریف کنند. رضا اولین کسی بود که داوطلب شد و داستانش را این‌طور برای هم‌کلاسی‌هایش خواند:

«در زمان‌های قدیم، پادشاه ظالمی به نام دقیانوس حکومت می‌کرد. در آن هنگام، همه‌ی مردم بت‌پرست بودند. فقط چند نفر از نزدیکان پادشاه، خداپرست بودند و به‌طور پنهانی، خدا را عبادت می‌کردند. وقتی دقیانوس فهمید که آن‌ها خداپرست هستند، تصمیم گرفت که اگر دست از خداپرستی برندارند، آنان را از بین ببرد. برای همین،

آن‌ها به غاری در بیرون شهر پناه بردند و در آن‌جا به اراده و خواست خدا،
سیصد و نه سال به خواب رفتند.

بعد از این مدت، جوانان خداپرست به دستور خداوند از خواب بیدار شدند.

وقتی یکی از آنها برای تهیه‌ی غذا به شهر بازگشت، متوجه شد که همه چیز تغییر کرده است. او در موقع خرید نان فهمید که از زمان دقیانوس، سیصد و نه سال گذشته است و آنها به قدرت خداوند، این مدت طولانی را در خواب بوده‌اند. پس از این‌که متوجه خواب طولانی خود شدند، از خداوند خواستند تا آنان را پیش خود ببرد. آنها به خواست خداوند دوباره به خواب رفتند و زندگی آنها در این دنیا به پایان رسید.»

پس از تمام شدن داستان، دبیر دینی در ادامه گفت: «بچه‌ها، همان‌طور که خداوند این جوانان را پس از سیصد و نه سال از خواب بیدار کرد، این توانایی و قدرت را هم دارد که ما را دوباره در جهان آخرت زنده کند تا همه به نتیجه‌ی کارهای خوب و بد خود برسیم.»

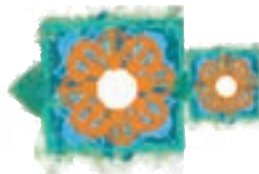

سخنی از امام حسین (ع) به یارانش

مرگ مانند پلی است که شما را از رنج و سختی‌های دنیا به بهشت و نعمت‌های همیشگی آخرت می‌رساند.

پاسخ دهید

چرا در جهان آخرت دوباره زنده می‌شویم؟

کامل کردن عبارت‌ها

۱- جوانان خداپرست در زمان دقیانوس به اراده و ..... خداوند، سیصد و نه سال به خواب رفتند.

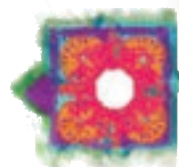
۲- خداوند این توانایی و قدرت را دارد که ما را دوباره پس از مرگ در جهان آخرت ..... کند.

جست و جو در درس

پیام‌های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

• خدای توانا می‌تواند انسان را پس از مرگ.....

.....

• زندگی دوباره‌ی طبیعت در فصل بهار، من را.....

.....

با راهنمایی معلم در کلاس با دوستانت گفت و گو کن.

چه کسانی از زنده شدن دوباره در جهان آخرت احساس خوشحالی می‌کنند؟ مگر چه کارهایی در این دنیا انجام داده‌اند؟ و چه کسانی از زنده شدن دوباره در جهان آخرت ناراحت می‌شوند؟ چرا؟

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

... وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

... و خداوند زنده می‌کند و می‌میراند و خداوند به آن‌چه که انجام می‌دهید بیناست.

(سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۵۶)

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

او زنده می‌کند و می‌میراند و به سوی او بازگردانده می‌شوید.

(سوره‌ی یونس، آیه‌ی ۵۶)

... وَ هُوَ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَ هُوَ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

... و او مردگان را زنده می‌کند و او بر همه چیز تواناست.

(سوره‌ی شوری، آیه‌ی ۹)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

قَاف	دِپ	ر	قَدِيرٌ
تُرُّبٌ	جَا	عُو	تُرْجَعُونَ
تَعْمَلُونَ	مَ	لُو	تَعْمَلُونَ
بَب	صِپ	ر	بَصِيرٌ

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر زنده شدن دوباره پس از مرگ است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

هُوَ يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

او زنده می‌کند و می‌میراند و به سوی او بازگردانده می‌شوید.

(سوره یونس، آیه ۵۶)

... وَ مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللهُ...

... و هر کار خوبی که انجام می‌دهید، خداوند آن را می‌داند...

(سوره بقره، آیه ۱۹۷)

درس پنجم

وعده‌ای الهی

صدای ارّه و چکش در نخلستان^۲ می‌پیچید. حضرت نوح (ع) به همراه یارانش سرگرم کار بودند. آن‌ها تنه‌ی درختان را می‌بریدند، چوب‌ها را صاف می‌کردند و با آن‌ها کشتی می‌ساختند. مردم وقتی نوح (ع) و یارانش را در حال ساختن کشتی می‌دیدند آن‌ها را مسخره می‌کردند و می‌گفتند ما که دریایی نمی‌بینیم حتماً کشتی را برای خشکی می‌سازی حضرت نوح (ع) به حرف‌های آن‌ها توجهی نمی‌کرد و به کار خود ادامه می‌داد. در میان این مردم نادان یکی از پسران نوح (ع) هم بود که کنعان نام داشت.

-
- ۱- قول دادن به کسی برای انجام کاری
  - ۲- جایی که نخل (درخت خرما) می‌روید.

او همیشه خودش را از پدر و خانواده‌اش دور نگه می‌داشت و با مخالفان نوح (ع) هم‌نشین می‌شد و می‌گفت: «ای نوح، فقط مردم فقیر در اطراف تو جمع می‌شوند و به سخنان بیهوده‌ای تو گوش می‌دهند. اگر راست می‌گویی، آن‌ها را رها کن و با ثروتمندان دوست باش.» نوح (ع) از حرف‌های پسرش و مردم نادان دلش می‌گرفت و می‌گفت: «ای مردم، من شما را به پاکی‌ها و خوبی‌ها دعوت می‌کنم. به خدا ایمان بیاورید تا زندگی خوبی داشته باشید. اگر به خدا ایمان نیاورید، عذاب^۱ بزرگی در انتظار شماست.»

مردم به نوح (ع) می‌خندیدند و او را مسخره می‌کردند و می‌گفتند: «اگر راست می‌گویی به خدایت بگو تا آن عذاب را بفرستد. ما از خدای تو نمی‌ترسیم.» نوح (ع) به حرف‌های آن‌ها توجهی نمی‌کرد.

روزها و هفته‌ها و ماه‌ها گذشت. نوح (ع) در برابر مخالفت‌های مردم مقاومت می‌کرد و به ساختن کشتی ادامه می‌داد تا آن‌که کشتی ساخته شد. خداوند به نوح (ع) فرمان داد تا از هر حیوانی یک جفت انتخاب کند و به کشتی ببرد. نوح (ع) فرمان خدا را اجرا کرد و همراه با یارانش سوار کشتی شد.

عذاب الهی نزدیک شد و باد تندی وزیدن گرفت و باران شدیدی شروع به باریدن کرد؛ به طوری که آب همه‌جا را فرا گرفت و کشتی نوح (ع) در میان امواج آب به حرکت درآمد و مردم نادان در آب غرق شدند. پس از چند روز، کشتی به خشکی نشست و نوح (ع) با یارانش زندگی جدیدی را آغاز کردند.

آری، این عاقبت کسانی است که به خدا ایمان نیاورده و به کارهای بد خود ادامه می‌دهند. به درستی که خداوند به وعده‌ای که می‌دهد، عمل می‌کند.

۱- بی‌فایده

۲- در این درس به معنای بلا و گرفتاری است.

سخنی از پیامبر (ص)

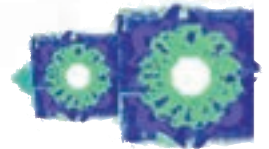
خداوند ابتدا با بندگان گمراهش اتمام حجت می‌کند، اگر هدایت نشدند عذاب خود را نازل می‌کند.

پاسخ دهید

- ۱- خداوند در زمان حضرت نوح (ع) چه عذابی را برای مردم نادان فرستاد؟
- ۲- چرا در زمان حضرت نوح (ع) مردم گرفتار عذاب الهی شدند؟
- ۳- حضرت نوح (ع) چگونه خداپرستان را از عذاب نجات داد؟

کامل کردن عبارت‌ها

- ۱- به درستی که خداوند به وعده‌ای که می‌دهد، ..... می‌کند.
- ۲- حضرت نوح (ع) به مردم می‌گفت: «من شما را به پاکی‌ها و ..... دعوت می‌کنم.»

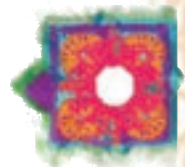

جست و جو در درس

پیام های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله ها را آن طور که می خواهی ادامه بده.

- هر کس به خدا ایمان نداشته باشد و به سخنان پیامبران .....
.....
- همه ی پیامبران مردم را به .....
.....

با راهنمایی معلم کتابی انتخاب کن.

از کتابخانه‌ی مدرسه کتابی مناسب در مورد زندگی یکی از پیامبران انتخاب کرده و در کلاس برای دوستانت بخوان.

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ... .

به درستی که نوح را به سوی قومش فرستادیم؛ پس گفت: «ای قوم من، خدا را بپرستید...»
(سوره‌ی اعراف، آیه‌ی ۵۹)

وَ قَوْمِ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ... .

و هنگامی که قوم نوح، پیامبران را دروغ پنداشتند، آن‌ها را غرق کردیم...
(سوره‌ی فرقان، آیه‌ی ۳۷)

... أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا... .

... به درستی که وعده‌ی خداوند حق است... .

(سوره‌ی قصص، آیه‌ی ۱۳)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

کَذَّبُوا	بُوا	ذَ	كَذَّ
أَغْرَقْنَاهُمْ	هُمْ	نَا	أَغْرَ
أَرْسَلْنَا	نَا	سَدَّ	أَرْ

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر حق بودن وعده‌ی خداوند است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

... وَ عَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ.

... و مؤمنان باید بر خدا توکل کنند.

(سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۶۰)

... أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا ...

... به درستی که وعده‌ی خداوند حق است ...

(سوره‌ی قصص، آیه‌ی ۱۳)

درس هفتم

چه کسی می‌تواند جانشین پیغمبر شود؟

مسافران هواپیمایی سوار شده‌اند ولی خلبان هنوز نیامده است. مثل این که مریض شده است و نمی‌تواند بیاید. چه کسی را به جایش می‌گذارند تا مسافران را به مقصد برساند؟ مهماندار هواپیما؟ یکی از مسافران؟ یا... .

آیا کسی که اطلاع کافی از خلبانی و راندن هواپیما ندارد می‌تواند به جای خلبان، هواپیما را براند؟ آیا مسافران به او اعتماد می‌کنند که هواپیما را براند؟ چه کسی می‌تواند جانشین خلبان شود؟ حتماً، کسی که خلبانی بلد باشد و بداند که چگونه هواپیما را به حرکت درمی‌آورند. حالا با توجه به این مثال می‌توانید بگویید که :

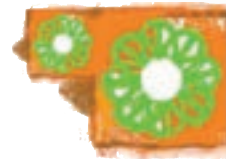
چه کسی می‌تواند امام و جانشین پیغمبر باشد؟

آیا کسی که دستورهای دین را درست نمی‌شناسد و خودش اشتباه و گناه می‌کند، می‌تواند جانشین خوبی برای پیغمبر باشد؟ آیا مردم حرف‌های او را می‌پذیرند و به او اعتماد می‌کنند؟ چه کسی بهتر می‌داند که برای جانشینی پیامبر چه شخصی خوب و مناسب است؟ خدا بهتر می‌داند یا مردم؟

البته که خدا بهتر می‌داند. برای همین، خدا شخص آگاه و شایسته^۱ ای را برای جانشینی پیامبر انتخاب می‌کند و به پیامبر فرمان می‌دهد که امام را به عنوان جانشین خود به مردم معرفی کند؛ بنابراین، کسی می‌تواند امام و جانشین پیامبر باشد که دستورهای دین را بداند و آن‌ها را درست و کامل به مردم برساند.

پیامبر و امامان (دوازده امام) همه معصوم‌اند؛ یعنی، گناه نمی‌کنند، درستکار و امین هستند، دستورهای دین را درست و کامل به مردم می‌رسانند و اشتباه و فراموشی ندارند.

سخنی از پیامبر (ص)

من دو چیز ارزشمند در میان شما می‌گذارم: کتاب خدا و اهل بیتم را.

پاسخ دهید

- ۱- چه کسی می‌تواند امام و جانشین پیغمبر باشد؟
- ۲- دو مورد از خصوصیات امامان معصوم را بیان کنید.

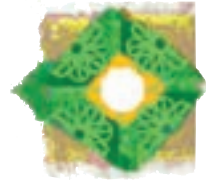
کامل کردن عبارت‌ها

- ۱- خدا شخص آگاه و شایسته‌ای را برای ..... انتخاب می‌کند.
- ۲- پیامبر ..... را به‌عنوان جانشین خود به مردم معرفی می‌کند.

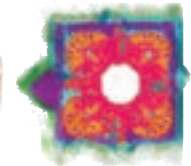
۱- خاندان پیامبر (ص).

جست و جو در درس

پیام های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله را آن طور که می خواهی ادامه بده.

• من در زندگی خود، حرف کسی را می پذیرم که .....

.....

.....

.....

با راهنمایی معلّم انجام بده.

اسامی چهارده معصوم را به ترتیب روی مقوایی بنویس و آن را در کلاس یا اتاق نصب کن.

فعالیت پیشنهادی معلّم

.....

.....

.....

.....

.....

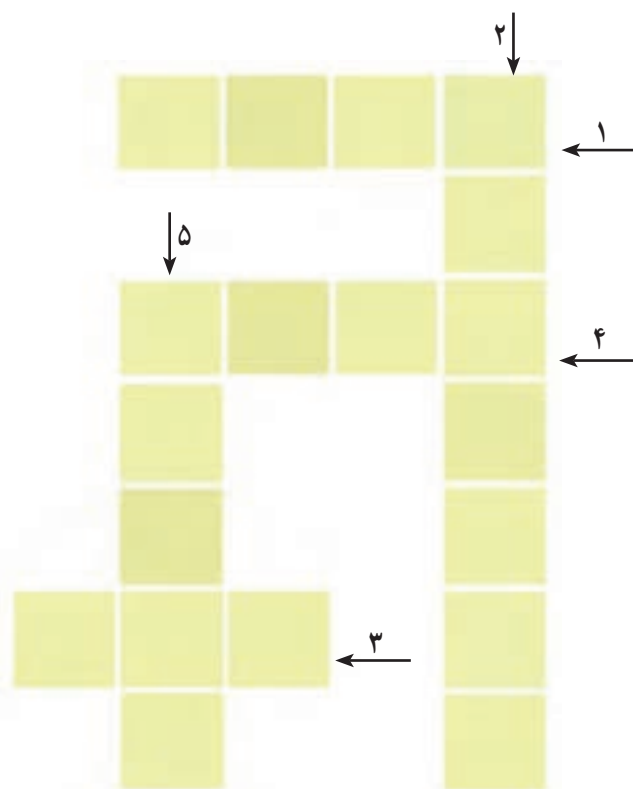
.....

.....

با مشورت هم جدول حل کنیم.

- ۱- پیامبر (ص) فرموده است از گناهایی که انجام داده‌اید ..... کنید.
- ۲- خداوند این ..... و قدرت را دارد که ما را دوباره در جهان آخرت زنده کند.
- ۳- خداوند به حضرت ..... فرمان داد تا کشتی بسازد و خداپرستان را از عذاب الهی نجات دهد.
- ۴- به جانشین پیامبر می‌گویند.
- ۵- «امام گناه و اشتباه نمی‌کند» پس امام ..... است.

درس هشتم

نماز مسافر

ساعت هشت صبح روز جمعه بود. من و عده‌ای از دانش‌آموزان در حیاط مدرسه جمع شده بودیم؛ چون قرار بود آن روز، همگی برای اردوی یک هفته‌ای به کرمان برویم. ابتدا آقای ناظم ما را گروه‌بندی کرد و در مورد وظایف هر گروه و برنامه‌های سفر با ما صحبت کرد. سپس، همگی به ایستگاه راه‌آهن رفتیم و سوار قطار شدیم. پس از چند دقیقه، قطار حرکت کرد و ما با ذکر صلوات، سفر خود را شروع کردیم. سرپرست گروه ما، آقای رضایی بود. او کتابی را که تصاویر زیبایی از شهر کرمان داشت، به ما نشان داد و در مورد جاهای تاریخی آن برای ما صحبت کرد.

هنگام ظهر، قطار در یکی از ایستگاه‌ها توقف کرد و ما برای خواندن نماز از قطار پیاده شدیم و پس از وضو گرفتن، به نمازخانه‌ی ایستگاه رفتیم. قبل از شروع نماز، آقای رضایی در مورد چگونگی خواندن نماز در سفر، برای ما صحبت کرد و گفت: «بچه‌ها، هنگام مسافرت باید نمازتان را شکسته به‌جا آوریم؛ یعنی، نمازهای چهار رکعتی را دو رکعت بخوانیم و این‌گونه نیت کنیم:

(دو رکعت نماز شکسته‌ی... به‌جا می‌آورم قربت الی‌الله). ولی نمازهای دو

رکعتی و سه رکعتی را مثل همیشه می‌خوانیم.»

یکی از دانش‌آموزان پرسید: «آیا نمازهای عصر و عشا را هم باید شکسته بخوانیم؟»

آقای رضایی گفت: «بله؛ چون چهار رکعتی هستند.» پس از صحبت‌های آقای رضایی،

نماز ظهر خود را شکسته خوانده و دوباره سوار قطار شدیم. در آن سفر به ما خیلی خوش

گذشت و من چیزهای زیادی یاد گرفتم. و خاطرات سفرم را در دفتری نوشتم و هر موقع

آن را می‌خوانم، لذت می‌برم.

سخنی از حضرت علی (ع)

ارزش هیچ عبادتی مانند به جا آوردن نمازهای واجب نیست.

برای خواندن

۱- مسافر باید نمازهای چهار رکعتی را در مواقع زیر، دو رکعت بخواند:

* مدت مسافرت او کم تر از ده روز باشد.

* سفر او حدود ۴۴ کیلومتر یا بیش تر باشد (رفت و برگشت او در سفر جمعاً ۴۴ کیلومتر

باشد).

* شغل او در ارتباط با سفر نباشد.

* جایی که به آن سفر می کند، محل تولد او نباشد.

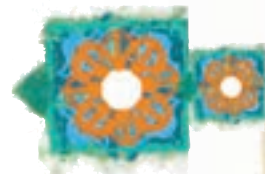
۲- کسی که در ماه رمضان مسافرت می کند، اگر نمازش را شکسته بخواند

نمی تواند روزه بگیرد و باید روزهی خود را بعد از ماه رمضان، در وقت دیگری،

بگیرد.

پاسخ دهید

- ۱- نماز شکسته یعنی چه؟
- ۲- چه موقع باید نماز را شکسته به جا آوریم؟
- ۳- در نماز شکسته‌ی ظهر چه نیتی می‌کنیم؟

کامل کردن عبارتها

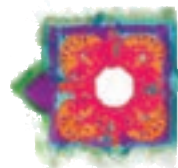
- ۱- به هنگام ..... باید نمازمان را شکسته بخوانیم.
- ۲- ما در سفر، نمازهای ..... رکعتی را دو رکعت می‌خوانیم.

جست و جو در درس

شماره	پیام‌های اصلی درس
۱	.....
۲	.....
۳	.....
۴	.....

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

• من در سفر هرگز نمازم را .....
.....

• دوست دارم در هر زمانی خدا را .....
.....

جدول

هنگام سفر، کدام یک از نمازها را شکسته و کدام یک را کامل می‌خوانیم؟
علامت × بزنید.

کامل	شکسته	نمازها
		نماز صبح
		نماز عصر
		نماز مغرب
		نماز ظهر
		نماز عشا

فَعَالِيَّتْ وِيژَه

يکي از بهترين خاطرات خود را که در سفر داشته‌اي، بنويس
و در کلاس براي دوستانت بخوان.

فَعَالِيَّتْ پيشنهادي معلّم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ... .

و هنگامی که سفر می‌کنید، اشکالی ندارد که نمازتان را شکسته بخوانید... .

(سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱۰۱)

فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

و نماز بخوانید؛ به درستی که نماز برای افراد با ایمان، امر واجب و دارای وقت معینی است.

(سوره‌ی نساء، آیه‌ی ۱۰۳)

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي.

من خداوند یکتایی هستم که غیر از من خدایی نیست؛ پس، من را پرستش کن و به یاد من نماز

را به جا آور.

(سوره‌ی طه، آیه‌ی ۱۴)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

ضَا	رَبِّ	تُمْ	ضَرَبْتُمْ
تَقَا	صُ	رُوا	تَقَصُّرُوا
فَا	لَيْ	سَ	فَلَيْسَ
فَاعَا	بُدْ	نِي	فَاعْبُدْنِي

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر خواندن نماز مسافر است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

□ **وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ.**

و صبر کن؛ به درستی که خداوند پاداش نیکوکاران را از بین نمی‌برد.

(سوره ی هود، آیه ۱۱۴)

□ **وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ...**

و هنگامی که سفر می‌کنید، اشکالی ندارد که نمازتان را شکسته بخوانید....

(سوره ی نساء، آیه ۱۰۱)

درس دهم

بهترین تصمیم

آن روز، پدر طاهره از سفر خانه‌ی خدا بازگشته بود و همه‌ی فامیل در خانه‌ی آن‌ها جمع بودند. هر کسی کاری انجام می‌داد. طاهره با دختر خاله‌اش، مریم، در حال چیدن میوه و شیرینی بودند تا از مهمانان پذیرایی کنند.

آن‌ها آن‌چنان سرگرم کار بودند که متوجه غروب خورشید نشدند. ناگهان طاهره با ناراحتی گفت: «مریم، می‌دانی چه شد؟ هنوز نماز نخوانده‌ایم!» سپس هر دو با عجله وضو گرفتند و به اتاق رفتند تا نماز بخوانند. وقتی مادر طاهره آن‌ها را دید، فکر کرد که آن‌ها می‌خواهند برای خواندن نماز مغرب و عشا آماده شوند؛ برای همین گفت: «آفرین بر شما که می‌خواهید نماز خود را اول وقت به‌جا آورید. نماز اول وقت، ثواب^۱ بسیار زیادی دارد.» مریم با شرمندگی گفت: «خاله جان، ما آن‌چنان سرگرم کار شدیم که متوجه گذشت زمان نشدیم و چون نتوانستیم نماز ظهر و عصر را در وقت خودش به‌جا آوریم، می‌خواهیم قضای نماز^۲ خود را بخوانیم.»

مادر گفت: «همیشه سعی کنید به خواندن نماز بیش‌تر از هر کار دیگری اهمیت بدهید.» طاهره گفت: «بهترین موقع برای به‌جا آوردن نماز، نماز اول وقت است. ما خودمان هم از قضا شدن نمازمان خیلی ناراحت هستیم و تصمیم گرفته‌ایم از این به بعد قبل از هر کاری نماز خود را اول وقت به‌جا آوریم.»

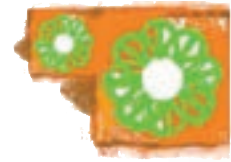
آن‌ها در پایان نماز خود، از خداوند خواستند تا آن‌ها را در انجام دادن وظایف دینی خود یاری کند.

۱- پاداش

۲- نماز را بعد از وقت خودش به‌جا آوردن (نماز قضا)

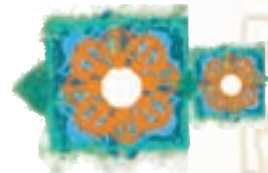

سخنی از امام رضا (ع)

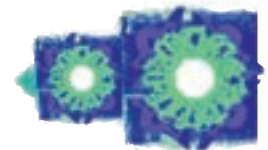
هرگز نماز را از اوّل وقت به تأخیر نیندازید.

پاسخ دهید

- ۱- چه موقع نماز خود را قضا به جا می آوریم؟
- ۲- بهترین موقع برای ادای نماز چه زمانی است؟

کامل کردن عبارتها

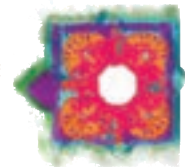
- ۱- نماز ..... ثواب بسیار زیادی دارد.
- ۲- همیشه سعی کنید به ..... بیش تر از هر کار دیگری اهمیت بدهید.

جست و جو در درس

پیام‌های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

- دوست دارم نمازم را .....
.....
- وقتی نمازم را در اوّل وقت می‌خوانم .....
.....

با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت و گو کن.

— آیا تا به حال نمازت قضا شده است؟ چه احساسی داشته‌ای؟

— چگونه می‌توانی به نماز اهمیت بیش‌تر بدهی؟

فعالیت ویژه

جدول زیر را روی مقوایی بکشید و پس از کامل کردن آن، مقوا را در کلاس یا نمازخانه‌ی مدرسه نصب کنید.

وقت نمازهای هر شبانه‌روز

تا	از	نماز
		صبح
		ظهر و عصر
		مغرب و عشا

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِي... .

پروردگارا، من و فرزندان مرا از نمازگزاران قرار بده... .

(سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۴۰)

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ... .

ای فرزندم، نماز بخوان... .

(سوره‌ی لقمان، آیه‌ی ۱۷)

... وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ.

... و نماز را به‌جای آورید و از مشرکان نباشید.

(سوره‌ی روم، آیه‌ی ۳۱)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

مُقِيمٌ	مَ	قِ	مُ
مُشْرِكِينَ	نَ	كِ	مُشُّ
بُنَى	يَ	نِيْ	بُ
أَقِمُوا	مُوا	قِ	أَ

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر اهمیت نماز است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

يا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ ...

ای فرزندم نماز بخوان ...

(سوره‌ی لقمان، آیه‌ی ۱۷)

وَ إِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ.

و هنگامی که مریض می‌شوم، او (خدا) مرا شفا می‌دهد.

(سوره‌ی شعراء، آیه‌ی ۸۰)

درس دوازدهم

کار و کوشش تا بی‌نیازی

وقتی به گذشته‌ی خود فکر می‌کرد، به یاد می‌آورد که چه روزهای سختی را پشت سر گذاشته است. روزهایی بود که حتی نمی‌توانست غذای خانواده‌ی خود را فراهم کند. او یکی از یاران پیامبر(ص) بود. وقتی به علت فقر از همه‌جا ناامید شده بود، به پیشنهاد همسرش تصمیم گرفت که به نزد پیامبر(ص) برود و از ایشان کمک بخواهد.

زمانی که به حضور پیامبر رسید، قبل از آن که چیزی بگوید، پیامبر (ص) به او گفت: «هر کس از ما کمکی بخواهد ما به او کمک می‌کنیم، ولی اگر از کسی کمک نخواهد و در کار کردن بیش‌تر بکوشد، خداوند نیازش را برطرف می‌کند.»

مرد چیزی نگفت و به خانه برگشت و درباره‌ی سخنان پیامبر (ص) فکر کرد ولی هیچ تلاشی نکرد. به‌ناچار، دوباره نزد پیامبر رفت و همان سخنان را شنید و وقتی برای بار سوم نزد پیامبر رفت، باز هم پیامبر گفته‌های قبلی خود را تکرار کرد. مرد این بار امیدوار شد و با ایمان به خدا تصمیم گرفت که بکوشد و کاری به‌دست آورد.

او با خودش فکر کرد که من چه کاری می‌توانم انجام دهم. به‌نظرش رسید که می‌تواند به صحرا برود و هیزم جمع کند و بفروشد. فردای آن روز، صبح زود از منزل بیرون رفت و با کوشش بسیار، در صحرا هیزم جمع‌آوری کرد و آن‌ها را فروخت

و با پول آن، مقداری غذا خرید و خوشحال به خانه برگشت.
روزهای دیگر هم این کار را ادامه داد تا این که با کار و تلاش بیشتر، وضع
زندگی اش کم کم بهتر شد و از دیگران بی نیاز گردید. روزی رسول اکرم (ص) او را
دید و با خوشرویی فرمود: «گفته بودم که هر کس کار و کوشش کند، خداوند نیازش
را برطرف خواهد کرد.»

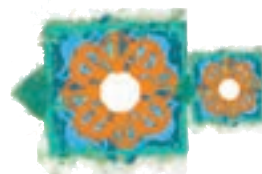
در دین اسلام کار کردن ارزش زیادی دارد و از بهترین عبادت‌هاست.
کسی نباید چیزی را بدون زحمت از دیگران بخواهد؛ چون این کار بسیار ناپسند
است.

سخنی از پیامبر (ص)

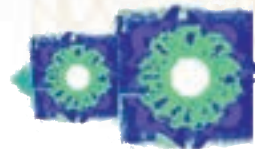
کسی که از دسترنج و تلاش خود زندگی اش را اداره کند، در قیامت با پیامبران
همنشین و مانند آنان پاداش می‌گیرد.

پاسخ دهید

پیامبر (ص) در مورد کار و کوشش چه فرموده است؟

کامل کردن عبارتها

- ۱- در دین اسلام، ..... ارزش زیادی دارد و از بهترین عبادتهاست.
- ۲- بدون زحمت، چیزی را از دیگران خواستن بسیار ..... است.

جست و جو در درس

شماره	پیام‌های اصلی درس
۱	.....
۲	.....
۳	.....
۴	.....

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

- من دوست دارم در آینده شغل .....
.....
- کار کردن باعث می‌شود تا .....
.....

با راهنمایی معلم در کلاس انجام بده.

در مورد مشاغل مختلف و خدماتی که به وسیله‌ی این مشاغل به جامعه داده می‌شود، با دوستانت گفت‌وگو کن.

فعالیت ویژه

جدول زیر را کامل کن.

انسان‌هایی که کار و تلاش می‌کنند، در زندگی...

۱-

۲-

۳-

انسان‌هایی که کار و تلاش نمی‌کنند، در زندگی...

۱-

۲-

۳-

فَعَالِيَّتْ پِيشْنَهَادِي مَعَلِّم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

وَ أَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ.

و برای انسان غیر از آنچه تلاش کرده، پاداشی نیست.

(سوره‌ی نجم، آیه‌ی ۳۹)

وَ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَ جَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا.

و او (خدا) کسی است که شب را برای شما پوشش و خواب را استراحت و روز را [زمان] برخاستن [برای کسب و کار] قرار داد.

(سوره‌ی فرقان، آیه‌ی ۴۷)

وَ جَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا.

و روز را برای تلاش و کسب روزی قرار دادیم....

(سوره‌ی نبا، آیه‌ی ۱۱)

تمرین ۱ : کلمه‌های زیر را بخوانید.

ل	با	سأ	لباساً
نُ	شُو	رأ	نُشُوراً
جَ	عَدُ	نا	جَعَلْنَا
لُد	انِ	سا	لِلْإِنْسَانِ

تمرین ۲ : با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر اهمیت سعی و تلاش است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ.

و بهترین پاداش‌ها نزد خداوند است.

(سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۹۵)

وَ أَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى.

و برای انسان غیر از آنچه تلاش کرده، پاداشی نیست.

(سوره‌ی نجم، آیه‌ی ۳۹)

درس چهاردهم

گردن بند با برکت

پیرمردی گرسنه و خسته وارد مسجد شد. لباس پاره و کهنه‌ای پوشیده بود. نزد پیامبر رفت و گفت: «ای پیامبر، گرسنه‌ام، به من غذا بده؛ لباس مناسبی ندارم، به من لباس بده؛ احتیاج به کمک دارم، کمک کن.» حضرت محمد (ص) فرمود: «الان چیزی ندارم که به تو بدهم. به خانهای دخترم فاطمه برو. او به تو کمک می‌کند.» پیرمرد به خانهای حضرت فاطمه (س) رفت و حرف‌هایی را که پیامبر گفته بود، به ایشان هم گفت. حضرت فاطمه (س) بسیار مهربان و بخشنده بود. او گردن بند خود را از گردن باز کرد و به پیرمرد داد و گفت: «این گردن بند را بفروش و با پولش برای خود غذا و لباس بخر و نیاز خود را برطرف کن.» پیرمرد گردن بند را گرفت و پیش پیامبر برگشت؛ گردن بند را نشان داد و گفت: «ای پیامبر، دخترم این گردن بند را به من داده تا بفروشم.»

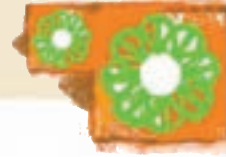

یکی از دوستان پیغمبر که عمّار نام داشت، حرف‌های پیرمرد را شنید و گفت :
«من این گردن‌بند را از تو می‌خرم.» سپس مقداری پول، غذا و لباس و یک اسب به
او داد. پیرمرد با خوشحالی به خانهای خود بازگشت. عمّار گردن‌بند را به خدمتکارش
داد تا آن را به پیامبر بدهد.

خدمتکار نزد پیامبر رفت و گردن‌بند را به ایشان داد و ماجرا را تعریف کرد. پیامبر
هم به او گفت : «ای خدمتکار، این گردن‌بند را به دست دخترم، فاطمه، برسان.»
خدمتکار نزد حضرت فاطمه (س) رفت و گردن‌بند را به ایشان داد و ماجرا را
تعریف کرد. حضرت فاطمه (س) نیز گردن‌بند را گرفت و به خدمتکار گفت : «من تو
را در راه خدا آزاد می‌کنم؛ از این به بعد، دیگر خدمتکار کسی نیستی. برو و آزاد
زندگی کن.» آن خدمتکار گفت : «خدایا، چه گردن‌بند با برکتی! باعث انجام این همه
کار خوب شد و در آخر به دست صاحبش برگشت.»

سخنی از پیامبر (ص)

— خداوند بخشنده است و بخشش را دوست دارد.

کامل کردن عبارتها

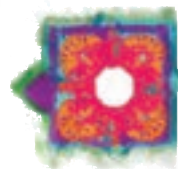
— حضرت فاطمه (س) بسیار مهربان و ..... بود.

جست و جو در درس

پیام‌های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله‌ها را آن‌طور که می‌خواهی ادامه بده.

• دوست دارم چیزی را به دیگران ببخشم که .....

.....

• وقتی چیزی را به کسی هدیه می‌کنم .....

.....

با راهنمایی معلم در کلاس با دوستانت گفت و گو کن.

— چگونه می توانیم به افرادی که نیازمند هستند کمک کنیم؟

فعالیت ویژه

در مورد ویژگی های اخلاقی حضرت فاطمه (س) مطالبی را تهیه کنید و در کلاس بخوانید.

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

جست و جود در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ ...

ای مؤمنان، از آنچه خداوند به شما روزی داده است، ببخشید...

(سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۵۴)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ
مِنَ الْأَرْضِ ...

ای مؤمنان، از بهترین‌هایی که به‌دست آورده‌اید و از زمین برای شما فراهم کرده‌ایم، انفاق کنید...

(سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۶۷)

... فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ.

... از بین شما افرادی که ایمان آوردند و بخشیدند، (در جهان آخرت) برای آن‌ها پاداش بزرگی است.

(سوره‌ی حدید، آیه‌ی ۷)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

رَ	زَقَ	نَا	كُمُ	رَزَقْنَاكُمْ
كَ	بِ	رُ		كَبِيرٌ
كَ	سَبَ	تُمُ		كَسَبْتُمْ
أَنْ	فِ	قُوا		أَنْفُقُوا

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر انفاق و بخشش است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

... فَأَلْذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ أَنْفُقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ.

... از بین شما افرادی که ایمان آوردند و بخشیدند، (در جهان آخرت) برای آن‌ها پاداش بزرگی است.

(سوره‌ی حدید، آیه‌ی ۷)

... وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ.

... و خداوند به آنچه انجام می‌دهید، آگاه است.

(سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۵۳)

درس شانزدهم

درآمد حلال

روزی پیامبر گرامی ما، حضرت محمد (ص)، نزد اصحابش^۲ نشست و برای آنها صحبت می‌کرد. ایشان فرمودند: «ای یاران من، بعضی از مردم نماز می‌خوانند، روزه می‌گیرند، خدا را عبادت می‌کنند ولی در روز قیامت، خداوند این کارهای خوب را از آنان قبول نمی‌کند.» یکی از اصحاب پیامبر (ص) پرسید: «یا رسول الله، چرا خدا این همه کارهای خوب را از این عده قبول نمی‌کند؟ مگر چه کار بدی انجام داده‌اند؟»

حضرت محمد (ص) فرمود: «چون این مردم در زندگی خود از مال حرام استفاده می‌کنند؛ به همین جهت، خدا هیچ‌کدام از عبادت‌های آنها را قبول نمی‌کند و آنان در آخرت به مجازات کار خود می‌رسند.»

انسان باید در زندگی از راه‌های درست درآمد به دست آورد و زندگی خود را اداره کند. به درآمدهایی که از راه درست به دست می‌آیند، درآمد «حلال» می‌گویند. خداوند کسانی را که درآمد حلال دارند، دوست دارد و به مال آنها برکت می‌دهد؛ ولی اگر کسی روزی خود را از راه‌های نادرست به دست آورد، درآمد او «حرام» است و خداوند این افراد را در جهان آخرت مجازات خواهد کرد.

۱- پول به دست آمده از راه کار و کوشش

۲- یارانش

اکنون برای آشنایی بیشتر با انواع درآمدهای حرام به چند نمونه اشاره می‌کنیم :

• دزدی

اگر کسی بدون رضایت و اجازه، از مال دیگری استفاده کند و آن شخص راضی به این کار نباشد، این عمل دزدی به حساب می‌آید.

• ربا

وقتی کسی مقداری پول به دیگری قرض می‌دهد و موقع پس گرفتن پول، بخواهد بیش‌تر از آن‌چه را که قرض داده بگیرد به این عمل ربا می‌گویند.

• رشوه

به پول یا چیزی که در برابر انجام گرفتن کاری غیرقانونی یا حرام به کسی می‌پردازند رشوه می‌گویند.

• احتکار

«انبار کردن اجناس مورد نیاز مردم و فروختن آن‌ها به چند برابر قیمت در زمان کمیابی آن کالا».

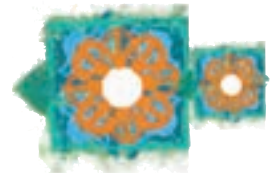
کسب درآمد از راه حرام نتایج بسیار بدی در دنیا و آخرت دارد. خدایا، به ما کمک کن تا روزی خود را از راه حلال و درست به دست آوریم.

سخنی از پیامبر (ص)

بهترین کارها کسب (درآمد) حلال است.

پاسخ دهید

- ۱- خداوند عبادت چه کسانی را قبول نمی‌کند؟
- ۲- منظور از درآمد حلال چیست؟
- ۳- دو نمونه از درآمدهای حرام را نام ببرید.

کامل کردن عبارتها

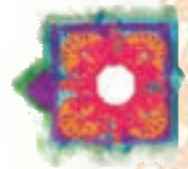
- ۱- اگر کسی بدون اجازه و رضایت از مال دیگری استفاده کند، این عمل ..... به حساب می‌آید.
- ۲- وقتی کسی مقداری پول به دیگری قرض می‌دهد و موقع پس گرفتن پول، بیش‌تر از آن‌چه را که قرض داده بگیرد به این عمل ..... می‌گویند.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱	.....
۲	.....
۳	.....
۴	.....

جمله را آن طور که می خواهی ادامه بده.

- من بدون اجازه .....
- .....
- .....

با راهنمایی معلّم در کلاس جدول زیر را کامل کن.

درآمدهای حلال	درآمدهای حرام
۱-	۱-
۲-	۲-
۳-	۳-

فعالیت ویژه

علاوه بر مواردی که در درس آمده است با کمک بزرگترها بیان کنید که چه موارد دیگری باعث کسب درآمدهای حرام می شود.

فعالیت پیشنهادی معلّم

.....

.....

.....

.....

جست و جو در آیات قرآنی

آیات زیر را بخوانید و به معنای آن‌ها توجه کنید.

وَ أَقِيمُوا ^{بِ}الْوِزْنَ ^{بِ}الْقِسْطِ ^{وَلَا} تُخْسِرُوا ^{الْمِيزَانَ}.

و موقع وزن کردن انصاف داشته باشید و کم فروشی نکنید.

(سوره‌ی رحمان، آیه‌ی ۹)

... وَ أَحَلَّ ^{اللَّهُ} ^{الْبَيْعَ} وَ حَرَّمَ ^{الرِّبَا} ...

... و خداوند خرید و فروش را حلال کرده و ربا را حرام کرده است...

(سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۷۵)

وَ إِذَا ^{كَالُوهُمْ} أَوْ ^{وَزَنُوهُمْ} يُخْسِرُونَ.

و هنگامی که (کم‌فروشان) به دیگران پیمانه می‌دهند یا وزن می‌کنند، کم می‌دهند.

(سوره‌ی مطففین، آیه‌ی ۳)

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

بِأَنَّ	قَسِطٍ	طِ	بِالْقَسِطِ
حَزَّ	رَ	مَ	حَرَّمَ
يُخْرِ	سِ	رُو	يُخْسِرُونَ
أَ	قِي	مُوا	أَقِيمُوا

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات، کدام آیه بیانگر حلال — حرام است؟ با علامت ✓ مشخص کنید.

... وَ أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا... □

... و خداوند خرید و فروش را حلال کرده و ربا را حرام کرد...

(سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۲۷۵)

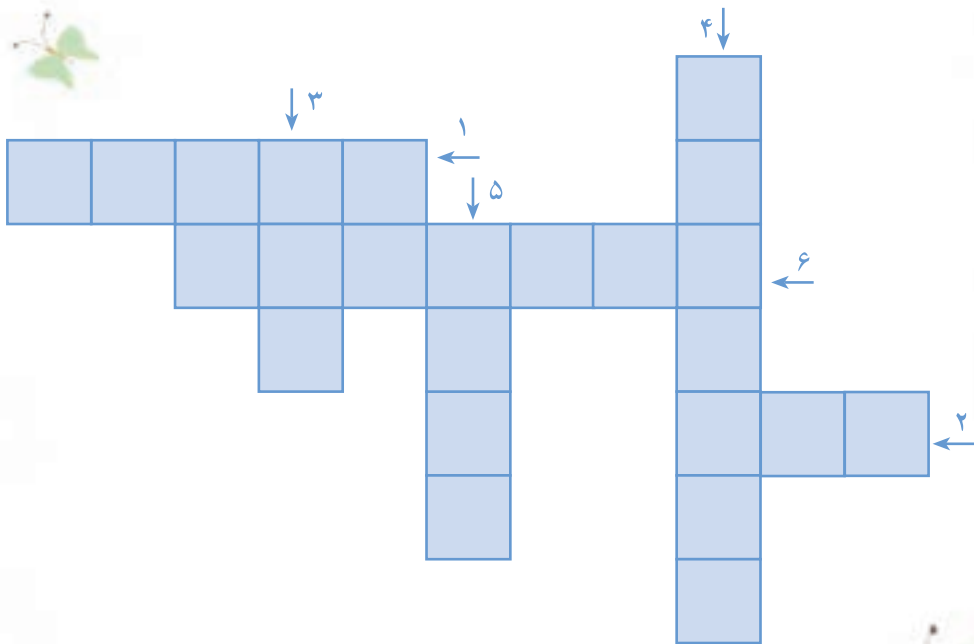
... وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ. □

... و خداوند نیکوکاران را دوست دارد.

(سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۳۴)

با مشورت هم جدول حل کنیم.

- ۱- در مسافرت، نمازهای چهار رکعتی را ..... می خوانیم.
- ۲- نمازی که در وقت خود به جا آورده نشود.
- ۳- در دین اسلام، یکی از بزرگ ترین عبادت هاست.
- ۴- در درس «گردن بند با برکت» به دو صفت بخشندگی و ..... حضرت فاطمه (س) اشاره شد.
- ۵- در آمدی که از راه درست به دست آید، در آمد ..... نام دارد.
- ۶- خداوند عبادت کسانی را که در آمد خود را از ..... به دست می آورند، نمی پذیرد.

مناجات

ای خدای من تو را سپاس می‌گویم که مرا یاری کردی تا این سال تحصیلی را با موفقیت به پایان برسانم.

ای خدای بخشنده، از تو می‌خواهم که مرا یاری کنی تا هرگز خطایی نکنم و اگر از روی نادانی خطایی از من سر زد، مرا به بزرگواریت ببخشی.

ای خداوند توانا، از تو می‌خواهم که مرا یاری کنی تا در زندگی به راهی بروم که رضایت و خشنودی تو در آن است تا در جهان آخرت، که وعده‌ی تو پس از مرگ است، سربلند باشم.

ای خداوند مهربان، از تو می‌خواهم که مرا یاری کنی تا پیامبر و امامان خود را

به خوبی بشناسم و از دستورات آنها پیروی کنم.
ای خداوند دانا، از تو می‌خواهم که مرا یاری کنی تا همیشه تو را عبادت کنم و نماز
خود را هرگز فراموش نکنم و آن را از هر کار دیگری مهم‌تر بدانم.
ای خداوند روزی‌دهنده، از تو می‌خواهم که مرا یاری کنی تا روزی حلال به دست
آورم و از آن، در راه کمک به نیازمندان، انفاق کنم.
ای خدای من، دلم را به نور قرآن روشن کن و به وسیله‌ی آن، مرا از همه‌ی بلاهای دنیا
حفظ کن.

آمین یا رب العالمین

